

Uit het debiteuren/crediteurenboek van Mastenmaakster Wed. S.J. de Vries.

Door Joop Hart ©

De scheepsverzorgers. 1913-1929

NB Sommige scheepsverzorgers komen in meerdere rubrieken voor!

Mast-, blok- en pompmakers:

Gurp, W.M. van, Rotterdam: {tel 2188 Gurp, voorh. W. M. v., N.V. Blokmakerij en houth., Boompjes 24a, (v. 12-1.30 en v. 7. nm.-8. vm. uitsl., Tel-Gids 1915, Rotterdam}

Poelman, Delfzijl: [Telegram Poelman, 0,60, Kasboek 1925, 30 mei] {G. K. Poelman N.V., Naadloze Scheepsmasten en Laadbomen, Scheepsuitrustingen, Groningen Grote Markt 12 - Delfzijl tel. 561, Drooger/Noordergraaf, Hijsgereedschappen, Delft 1955, z.p.werf?}

Roos, Theunis de, mastmaker, Lemmer: [mast- en blokmakerij]{niet in RAF-Handelsreg.!}

Roos, Douwe de, Lemmer, werkte bij Wed de Vries: Douwe de Roos Bikhamer, "verrekend met loon", folio 544 (1926); Goederen Douwe en Kees 30.=, Kasboek 1926 1 feb [D. de Roos werkte in 1920-apr 1926 in mastmakerij: Lonen Lemmer 1920-1926] {niet in RAF-Handelsreg.}

Veen, Van, Mast- & Blokmaker, Urk: [mastmakerij]{er was ook een visser C. van Veen, die in 1910 een aak van 42 voet bij scheepswerf Gebr. de Boer te Lemmer kocht.

Vries, Jentje Siebold de, Holthenau: Jentje was de broer van Jan Siebold en zoon van de weduwe.

Vries, Wed. S.J. de [na 1925: de erven van], **Lemmer:** {Wed. S.J. de Vries >kopie, RAF-Handelsreg., inv. 3121; >telefoon 19 Vries & Zn., Fa. Wed. S.J. de, Mast- en Blokmakerij en Scheepstuigerij, Telgids 1915; 'Het tel. Contact tussen Lemmer en Asd verliep via een telefoniste, ik denk in Sneek.

Vries, Wed. S.J. de, Handelondern, Pr. Hendrikkade 100, Amsterdam: [kocht vnl vlaggenstokken, Deb.28, 249;'29,235;>Warmoesstraat'30,277:>Beursplein!, in '30 geen "Handelondern."]

Werf, Lolke v/d, mastmaker, Sneek:

G. Wiersma en Zn, Joure, Mast-, blok- en pompmakersbedrijf, (Gerrit), 1920-1925, RAF-Handelsreg., inv. 6306

Wouters, D, Bolsward: [Ink. Lemmer/Asd 1925-1929: D. T. Wouters, pompmaker Bolsward]{RAF-Handelsreg. Vermeldt alleen een D. Wouters, vleeshouwer, te Bolsward; niet in Tel.Gids 1915}

Zaanen, W. van, Zaandam: {Fuseerde in 1970 met Willem Roskam toen hij staaldraad ging klemmen op het Haarlemmerplein}

Parlevinkers', voedsel- en watervoorziening:

Hatenboer, R'dam: *{De Hatendoer-organisatie heeft een lange historie op watergebied. De oorsprong ligt in het Rotterdamse waterleveringsbedrijf Hatendoer-Neptunus, dat al sinds 1906 de watervoorziening voor schepen en industrie in de havens van Rotterdam verzorgt met behulp van speciale (drink)waterboten.*

Schuil [F. en L. Veldman], Harlingen: *[Schuil touw en lier Veldman 58.40+72. -: 130.40, Kasboek 1926, 10 mei; zonder rekeningen: Schuil Harlingen 45, 18cr Kasboek 1925, 16 dec.; Verkoopboek 1927, "Voorradige Goederen...", "Verkoop -31 Dec: zonder twijfel was Schuil de filiaalhouder van Wed. S.J. de Vries in Harlingen,]{fa. F. Schuil, Harlingen, Handel in Scheepsvictualiën, Zeilmakerij, (Fetze), 1921-1973 (1935 faillissement), RAF-Handelsreg., inv. 10024; de eigenaar was Fetze Schuil, geb. 16 aug. 1850 (zoon van Hotze Schuil en Neeltje Brink), huwde op 4 juli 1878, Antje Lycklama overleden op 3 jan. 1906, alles te Harlingen, RAF-geboortereg. regio 10, blad nr. 100, huwelijksreg., idem,akte 59, overlidensreg. id., akte 2; de naam Veldman (een vertegenwoordiger van Schuil?) Onder de naam Schuil waren ook een aardappelhandel en een timmermans- en meubelmakersbedrijf in Harlingen, idem, inv. resp. 2631 en 15491}*

Scheepssmederijen:

Bakker, A., Stavoren: {Abe Bakker (1866-1926), smederij, >Smidstraat 6, Stavoren, uitgetreden in 1926, RAF-Handelsreg., inv. 6483}

Berg, Fa A. [H., Gebr., Sipke] v/d, Lemmer: 1923 ook: Sipke; 1927: Gebr. [ook in Cred. Lemmer 1923-1926 en Cred. Asd 1928-1930]{Fa. H. van den Berg, Stoomsmederij, Lemmer, (Schans 40 en Polderdijk), vanaf 1891, en Sipke en Andreus van den Berg, Lemmer, smids-, rijwiël-, loodgieters-, waterfitters- en gasfittersbedrijf, Polderdijk 5, vanaf 1927, RAF-Handelsreg., inv. 4423 en 14626; (scheeps)smederij van vader+3 zoons, begonnen in 1900 aan de Schans,

later naast De Vries aan de Polderdijk, Dorleijn 5-228; de Van der Berg patent-lier uit Lemmer was wijd en zijd bekend, Martens & Loomer, Binnenvaartschepen, 12}

?Kuipers, S., Sneek: 1923: vuren mast {smederij? Fa. S. Kuipers, Sneek, besloeg een jacht, Jaarverslag Friesscheepvaartmuseum 1985, aanwinsten 451-457}

Lub, J., [Thn], Enkhuizen: [Ink. Ad 1929: J.Lub Thn, stoomsmederij Enkhuizen]{Hannes (van Pieter) Lub was scheepssmid, hij bouwde motoren in en smeedde ankers, handelde ook in netten, Dorleijn 1-172,174, 66-68}

Nauta, Heeg: *In Heeg (Trekweg) maakte smid Nauta het blokbeslag [1900-1911 ev, voor het filiaal van de firma de S.J. Vries]. Hij past de grootte van het beslag aan aan de diameter van het hout. Als het blok dikker was dan afgesproken, begint hij te mopperen. Het beslag voor het blok maakt hij eerst heet, waardoor het uitzet en hij het gemakkelijker om het blok kan schuiven. De achterkant van het blok, de bek, smeedt hij gloeiend maar de rest niet. Het ijzer mag niet te heet zijn want dan verbrandt het blok. Dan hamert hij het ijzer stevig om het blok, beginnend met het achtereind. Nauta zette de bek van het blok in het hol van een klomp vast om het ijzer bij te kunnen slaan. Dan tilde hij hem eruit en ging het blok in de schroef, de bakschroef ja, en kneep-ie de rest van het beslag erom heen. Zodra het beslag op zijn plaats zit, koelt hij het in water meteen sterk af, Zuiderzeemus. Vroom, vraaggesprek met de heer van Brug, Bnd IV}*

Romkes, Klaas, Urk: *Franco Urk! Verzonden per Klaas Romkes en verder per Schipper, Van der Wal, ijzerhandel Kampen. Inkoop 1900, vrachtbrief; was ook visser, brief 16-9-2004 van Henk Brouwer, Museum Het Oude Raadhuis, Urk; In 1906 was K. Romkes eigenaar van de botter UK 96, bevaren door R. Romkes, De Vries, Gemeentelijke Visafslag Urk 1905-1980, 119; Klaas Romkes. Uit de hand te koop: een goed onderhouden BOTTER, Te bevragen bij K. Romkes - Urk, Urker Courant 20-12-1913; Jacoba tr. te Urk 21 dec 1928 met Klaas ROMKES, geb. te Urk 5 sep 1902, visser, zv Johannes ROMKES (visser) en Berendina Hermina HAGEDOORN, in 1931 verdrong (zijn broer?) Leendert Romkes U.K.87, 48 jaar oud.*

Schaap, H., Huizen: {oorspronkelijk scheepsbouwer, in 1868, 14 jaar na opening van de haven van Huizen nam Jacob Schaap de werf over die in 1859 gesticht was. Later: gebr. Schaap. Maar het bedrijf van de Gebr. Schaap, 'de Potloodjes', hield zich met allerlei

nevenactiviteiten bezig. Ze waren tevens ansjoviszouter, roker, mandenmaker en sloopssmid. Toen in 1918 de crisis in de visserij toesloeg, was de werf een van de eerste onderdelen die afgestoten werd , Dorleijn vG&StW 3-49/50 [+ ill: annonce Visscherijcourant 27-3-1915], 123ev; Visserijreg. Vlaard: H. Schaap was directeur van de N.V. "De Eendracht", viscoöperatie die in 1916-1932 de H.Z. 11, halfged kielv. z.n., bezat; ook Harmen Schaap Hzn. 1911-1932: botter H.Z.34 z.n. "Zz"; Telefoongids 1915; Er viste in 1907 1 Harmen Schaap Gzn met de HZ 167, }

Sombroek, Piet, Volendam: {Het gebouw achter de woning aan de rechterkant is de voormalige smederij van Piet Sombroek aan het Oude Draaipad.

Petrus Sombroek (Piet Kas), grofsmid, geboren op 06-12-1888 te Volendam, overleden op 13-11-1954 te Volendam op 65 jarige leeftijd, zoon van Kasper Sombroek en Hilletje Klouwer (Hille van de Kok). Gehuwd op 23 jarige leeftijd op 07-07-1912 te Volendam met de 22 jarige Aagje Tol (Aagje van de Kraaier), geboren op 13-06-1890 te Volendam, overleden op 15-01-1974 te Volendam op 83 jarige leeftijd, dochter van Cornelis Tol (De Kraaier) en Trijntje Kieft

Tagrijnhouders, Handelaars in scheepsartikelen:

Andringa, P. [van], Amsterdam: [Kasboek 1913: Per contanten P. van Andringa][ook in Verkort Deb.boek 1913, jan][Deb Asd '29-'30, G. Veeneman, p/a (T.) P. Andringa, Staringstr Asd, veel scheepsbenodigdh]

[=Beckering] Bekkering, H. & Zn, Amsterdam: {moet zijn: Beckering & Zn., H., In scheepsbehoefden, Prins Hendrikkade 100, tel. N2733, Tel.Gids 1915, Amsterdam}

Bregman, [Damrak], Amsterdam: {Bregman & Co., J.D., in Machinekamer- en scheepsbehoefden, Singel 2, Amsterdam, Tel.gids 1915; Dit is het adres waar in 1927 de fa. Wed SJ de Vries vanuit Lemmer naar verhuisde!

Dragt, J., Aalsmeer: J. Dracht Aalsmeer 65.10, Kasboek 1926, 10 feb; Goederen 105.52, folio 540 (1926); Reisgeld A'dam-Aalsmeer, 8. -, Kasboek 1926, 21 mei dus ws. kwam Jan Siebold de "goederen"persoonlijk brengen; Dragt is anno 2004 jachthaven en scheepswinkel; Kwam mogelijk uit Lemmer of Vollenhove, Schurer, De beslagen spiegel, 47, 81}

Fernhout, J. Hzn, Hoogeveen: [J. Fernhout Hzn., Kasboek 1925, 7 mei etc.; Verkoopboek 1927: J. Fernhout; Giek Fernhout 47.50 [contant], Kasboek 1927, 2 aug.]{dankzij de veenafgravingen en de turfhandel was Hoogeveen sinds de 19e eeuw een heus scheepvaartcentrum geworden met een uitgebreide scheepsbouw, Sijbranda, De turfvaart naar Friesland, 49 en Oelen. De filiaalhouder was bijna zeker (wed.) Jan Fernhout Hzn. (1888-1935), Handel in scheepsbehoeften, later ook bevrachter en turfhandelaar op de Schutstraat 140. Na zijn dood zette zijn weduwe Grietje Eikelboom de zaak voort. Fernhout en Eikelboom waren ook bekende namen in de Hoogeveense scheepsbouw. RAD, Handelsregister, inv. 16, doss 4261-d ,v/h was een Jan Fernhout scheepsbouwer, overleed in 1901, Oelen, Scheepvaartcentrum Hoogeveen, 1991, 112, ook in Smilde was een werf van een Fernhout, Sijbranda, op cit. 46; J. Fernhout Hoogeveen praamschip Weekblad Schuttevaer 24e Jg 33 (1913), p. 6; ook in Schuttevaer 24e Jg 35 en 36 en 26e Jg. nrs 3 en 4 (1915)}

Groot, M. de, Stavoren: Anno 2002 is Firma M. de Groot actief als scheepstuigerij en oliehandel; tevens Wederverkooper van de ansjovisnetten van B.J. van Gelder, Van Eeghenstraat 25, Amsterdam, Visscherij Courant, voorjaar 1913; niet in RAF-Handelsreg.

Kalsbeek, H. van, Wieringen: Vaarshop van Kalsbeek is een oud maar modern en dynamisch bedrijf. Sinds 1899 staan wij voor u klaar, begonnen in Wieringen, verhuisd naar Den Helder. Uiteindelijk zijn wij nu al meer dan 70 jaar gevestigd aan de Zuidstraat nr.90. Inmiddels heeft de vierde generatie nu het roer in handen. Meer dan 100 jaar ervaring in watersport en zonwering spreekt voor zich, ooit verkocht Van Kalsbeek Den Helder ook houten vlaggenmasten van De Vries.

Kool, Medemblik: Verk.b. 1927, 43ev: kocht vaarbomen en haakstokken; Verf en vernisfabrieken + glashandel, nu watersport, benzine, gereedschap.

Meer, Douwe van der, Eesterga [Oosterzee]: [Verk.b. 1927, 129 e.a. koopt veel hooivorken, visnet, schoppen, scheepvaartartikelen]{>aanvragen: Douwe van der Meer huwde Holk Zeldenrust, 28 mei 1896, RAF-Huwelijksreg., Hemelumer Oldeferd 1896, akte nr. 26}

[?Muurling, Echten]: 10 Aug. '04, Muurling Echten 2 misthoorns, 2 kouzen, - 7 Sept. Een boom 22 vt; Haakst 16 - 15 vt. met toonen, [klad-factuur, fragm] Wed. S.J. de Vries & Zonen Filiaal Heeg {16

haakstokken: dus ws. Tagrijn; mogelijk voorganger van vrachtwagentransport Muurling}

Pais, A., Harlingen: [A. Pais Harlingen 9.50 [Kas], Kasboek 1926, 29 dec; Deb Asd '28-'30: leningen aan Pais z.p.; Credit. 1925: Riemen Pais 12 x 2.50, 40. -]{Fa. A. Pais Rzn., Harlingen, Noorderhaven 18, Scheepstagrijn, (Rafael), 1903-1943 (opgeheven i.v.m. de Verordening van de Rijkscommissaris van het bezette Nederlandsche gebied d.d. 12 maart 1941 tot verwijdering van joden uit het bedrijfsleven [...] met de opdracht de Onderneming te liquideren, RAF-Handelsreg., inv. 1779; Raphael Pais is geboren op 9 maart 1893, zoon van Aäron Pais en Mietje de Vries, RAF-Geboortereg., regio 10, akte 69; Raphaël Pais was tot 1933 getrouwd met Henderina Jansje Polak (geb. 1894). Ze hadden drie kinderen: Aäron, Marcus en Izaak Pais. In 1933 scheidde Rafaël en Henderina. Nadat een Sacharbeiter de joodse firma A. Pais Rzn. had geliquideerd, werden zowel Rafaël Pais als zijn ex-vrouw en hun kinderen gedeporteerd. Henderina Polak kwam op 8 oktober 1942 om in Auschwitz, op dezelfde dag als haar twee kinderen Markus en Izaak. Het derde kind, Aäron, stierf 9 dagen eerder, ook in Auschwitz. oktober 1942 in Auschwitz omgekomen, op dezelfde dag. Rafaël Pais kwam op 28 februari 1943 in Auschwitz om het leven, RIOD, Omnia-dossier, collectie 94f, nr. 1416, met dank aan Hubert Berkhout (RIOD)}

Schreuder, P.A., Rotterdam: Schreuder R'dam {Verhuisd naar Gouda en Hoogvliet. Tel. 10753 Schreuder, P.A., Spoorsingel 80b of tel. 753 Schreuder & Co., J., in Scheeps- en machinebenoedigdth., Leuveh. W.Z. 179b, TelGids 1915, Rotterdam}

Schuil [F. en L. Veldman], Harlingen: [Schuil touw en lier Veldman. Schuil de filiaalhouder van Wed. S.J. de Vries in Harlingen,]{fa. F. Schuil, Harlingen, Handel in Scheepsvictualiën, Zeilmakerij, (Fetze), 1921-1973; de eigenaar was Fetze Schuil, geb. 16 aug. 1850 (zoon van Hotze Schuil en Neeltje Brink), huwde op 4 juli 1878, Antje Lycklama overleden op 3 jan. 1906, alles te Harlingen. Onder de naam Schuil waren ook een aardappelhandel en een timmermans- en meubelmakersbedrijf in Harlingen}

Struik, H. & Zn, Deventer: {H. Struik & Zoon, Haven 5-16-18 Deventer. Telefoon 377, Scheepsbehoefden; Touwwerk-Staaldraad-Teer, Droge en aangemaakte Verven, maken en verhuren van Dekkleeden, Mei 1912, Nota voor St. Elisabethsgesticht Deventer, 1912/April 30: 3 meter

geprepareerd bruindoek f. 4,05 (Voldaan),
[gedrukt]GAD, ID 1239, coll. briefhoofden; foto van
nota op CD-ROM >lijnb-Dev; Struik
Brandstoffenhandel v/h Fa.'s Struik & Werle,
omvattende de fa.'s Struik & Werner en H. Struik &
Zoon, groothandel in steenkolen, Handel in, en
fabricatie van Scheepsbehoeften en dekkleeden, 1921-
1931, Hendrik Struik, geb. 1900, [...] Bokkinghang
19-21-22, Deventer, RAO-Handelsreg. Deventer, inv.
0382, doss. 00895; opgevolgd door Struik & Werle,
idem, 1923-1924, Idem Deventer, inv. 0399, doss.
03159 en idem 1924-1946, Idem, inv. 0401, doss.
03447}

Trip & Co., Amsterdam: [Cred. '23-27,28-30, 8
pp][Deb Asd '29-30]{Trip &Co., F.H.P., Agentuur, in
ijzerw. v. uitrusting en onderhoud v. schepen,
Warmoesstr. 56, (8-5), Telefoongids 1915;

Visser, A. de, Rotterdam: [A. Visser & Co Zuigers,
344.09, Kasboek 1925, 22 okt]{Adrie Visser In
Scheepsbenodigdheden, Telefoonboek Rotterd 1915}

Wortelboer, H & Co., Alkmaar: [koopt veel blokken
o.a.:] Kruisblok 30 cM schijf 5/8 4½ uur v B[rug, +]
Kruisblok [idem] 5/8 patentb[lok]: 35.00, folio 466
(1927) {Zeilmaker en winkelier Wortelboer heeft
Friese connecties: hij is gehuwd met Anna Veringa uit
Bolsward, niet in TelGids 1915; er staan wel
scheepsbouwers Wortelboer te Delfzijl en Hindeloopen
in}

Zaanen, W. van, Zaandam: Fuseerde in 1970 met
Willem Roskam toen hij staaldraad ging klemmen op
het Haarlemmerplein, email 13-11-03; niet in tel.
1915, zaanse encycl}}

Zeilinga, F., Amsterdam: [Deb Asd '28-'30: PH-kade
120, veel vlagg(enmast)en]{In Voorraad: Eene groote
partij oude Zeilen, in alle grootte en kwaliteit,
uitmuntend geschikt voor Brandzeilen, Molenzeilen,
Dorschkleeden, enz. Adres F. Zeilinga, Geldersche
Kade, No. 444, Amsterdam, Weekblad
Haarlemmermeer, april 1870,>boekje
Gelderschekade}
Zeilinga op het Spui, was verwant met Andries de
Jong. Later gingen ze op de zeilkleding toer.

Vishandelaars en -rokers, visserijbenodigdheden:

Blauw, Andries de {vishang}: [Verkort Deb.boek
jan 1913, fol. 112; Kasboek 1914, 17
apr]{Visserijreg. Vlaard: 1911-1918 LE 15, "Albatros"
in 1918 doorgehaald; won met deze aak o.a. in 1903
de 2e prijs in de 18 zeemijlen-zeilwedstrijd voor

vissersvaartuigen op het Buitenij, Huitema, Lemsteraken, 268; Dorleijn 5-230; Plm. 1880: A. de Blaauw en H. de Jager laten ieder een hang bouwen, N.N., Wetenswaardigheden uit de samenleving 1880-1940, Kingma, Coll. Knipsels; Tel. 2 Blauw, A. de, Vischh. en bokkingrookerij, Tel.Gids 1915, Lemmer; vader van vishandelaar Seerp Andries de Blauw}

Blauw, S.A. de: {S.A. de Blauw, Zouterij, Rookerij, Inleggerij, Vischhandel, (Seerp Andries), Schans, Lemmer, 1880-1947 (opgeheven), RAF-Handelsreg., inv. 8431; ws. zoon van vishandelaar Andries de Blauw, S.A. de Blaauw was S.D.A.P.-raadslid, hij woonde aan de Vissersburen}

Gnodde, Fokke, Urk: [debiteur in Verkort Deb.boek jan 1913, fol. 150]{Fokke Gnodde was vishandelaar. F. Gnodde, UK 109, Fokke Gnodde, gebr. Schenk, UK 123; lid van de Visserijvereniging te Urk 1912 e.v.; Oprichtingsvergadering vereniging "Visserijbelangen" 28-12-1912: aanwezig [...] de heeren F. Gnodde [...], gekozen [tot bestuursleden] uit en door de leden der vereniging; 09-09-1918, Bestuursvergadering van de vereniging "Visserijbelangen", bijeen in de bovenkamer van het oude mannenhuis [Afwezig: F. Gnodde]: Keuter zegt dat vissen en kopen niet samen kunnen gaan, dat ondervinden wij nu zegt hij tegen de voorzitter. [...] Keuter wil volstrekt vrije handel en beweert dat het zo niet goed gaat; alles gaat z.i. in het belang van de koopman. 28-09-1918, Bestuursvergadering van de vereniging "Visserijbelangen": Keuter vraagt aan Gnodde waarom hij hem een egoïst noemt. Gnodde zegt dat Keuter meest zin zijn eigen voordeel werkt en dat dat niet zo behoort te zijn. Keuter weerlegt dit en zegt dat getgeen hij in de vorige vergadering gezegd heeft, dat hij daar een goede bedoeling mee gehad heeft; 10-1-1920: Bestuursvergadering van de vereniging "Visserijbelangen": Er wordt besloten een rekest aan de raad te zenden om een straat bij de tank en bij het pakhuis van Gnodde langs [bij de haven], idem, 85. Gnodde trad als bestuurslid af op 10 jan. 1921, idem, 92; waren sommige Urker Gnoddes naar Lemmer getrokken om er te vissen? In 1886 was een H. Gnodde eigenaar van de LE 49, schokker (!) Drie Gebroeders, en van de LE 51, de punter De Welvaart III, (vgl Van Urk), Van Keulens Almanak voor de zeevisscherij voor het jaar 1887, 152}

Hooiveld & Zn, D., Enkhuizen: D. Hooiveld en Zn, Enkhuizen {Het beste adres voor FRANSCHE ANSJOVISNETTEN en voor ZEILEN is en blijft firma D. HOOIVELD EN ZOON, zeilmakers, ENKHUIZEN, Visscherijcourant 18 april 1914; Hooijeveld {sic} was

wel dé zeilmaker hier. Je hoefde 't hem niet te zeggen als een nieuw zeil niet zo goed stond. Hij scharrelde veel op de haven rond en dan zag-ie zelf wel hoe 't stond en wat er eventueel aan mankeerde... Hij liep nogal hoog op met produkten van vaderlandse bodem, zoals van de Apeldoornsche Nettenfabriek. Daardoor raakte hij er met netten een beetje uit want die waren niet zo goed, Dorleijn-I, 66; Tel.Gids 1915, Enkhuizen nr. 62: Hooiveld & Zn., Zeilmakerij en handel in visscherijart.; D. Hooiveld, Zeilmakerij en vissersbenodigdheden.

Jager, Fa. Joh. de, Lemmer: [Johs. de Jager, Kasboek 1913]{Fa. Johs. de Jager, Lemmer, vischhandel, Schans, vennoten Tjitte en Lambert de Jager, 1918-1932 (opgeheven), RAF-Handelsreg., inv. 4209; vishandel,-rokerij en -zouterij; de vissers waren volstrekt afhankelijk van het krediet dat de kapitaalkrachtige visverwerkers De Jager, De Rook en Sterk en de nettenhandelaar J. Pen aan hen verstrekten voor de bouw of reparatie van hun schuit. De visser moest zijn vangsten aan de kredietverschaffer verkopen. Een deel van de prijs werd afgetrokken en op de aflossing in mindering gebracht. Liepen de schulden niet snel genoeg terug, dan werd er hard ingegrepen. De kredietverlening ging gepaard met gedwongen inkoop, bijvoorbeeld van netten, Dorleijn 5-188, 233; Post, Lemmer toen en nu, 67; Tel. 5 Jager, J. de, Vischh. en nettenh., TelGids 1915, Lemmer}

Kalsbeek, R. van, Broekerhaven: {R. van Kalsbeek, Wederverkooper van de ansjovisnetten van B.J. van Gelder, Van Eeghenstraat 25, Amsterdam, De prijzen zijn NIET verhoogd. Denkt erom vraagt enkel deze netten, het is UW BELANG, (Dorleijn 1-102); 'Heel veel Markers lieten in Broekerhaven hun tuig bij Van Kalsbeek maken. Een keer ben ik met de ooms meegeweest een nieuw tuig halen. Ik weet nog heel goed dat die oude zeilmaker astma had, ik dacht dat hij zou stikken,' Visser Peereboom in Dorleijn 2-289;>Visscherij Courant, voorjaar 1913; niet in Visserijreg. Vlaard.}

Peereboom, Lemmer: {T.P. Peereboom breidde in 1888 zijn visverwerking uit, Dorleijn 5-230; een Tjeert Peereboom overleed in 1929 ongehuwd in Lemsterland, RAF-Overlijdensreg., reg. 11, akte 51; niet in RAF-Handelsreg.; in 1903 huwde een Albert Peereboom Klaasje Hofstee in Lemsterland, RAF-Huwelijksreg., regio 13, akte 2}

Pen, Fa. Jan, Lemmer: [crediteur Kasboek 1926]{nettenhandel, taander, vishandelaar,

scheepseigenaar, financier; Pen kwam op 24-jarige leeftijd, ca. 1882, uit de veenderijen naar Lemmer; de vissers waren volstrekt afhankelijk van het krediet dat de kapitaalkrachtige visverwerkers De Jager, De Rook en Sterk en de nettenhandelaar J. Pen aan hen verstrekten voor de bouw of reparatie van hun schuit. De visser moest zijn vangsten aan de kredietverschaffer verkopen. Een deel van de prijs werd afgetrokken en op de aflossing in mindering gebracht. Liepen de schulden niet snel genoeg terug, dan werd er hard ingegrepen. De kredietverlening ging gepaard met gedwongen inkoop, bijvoorbeeld van netten; toen Pen het alleenrecht verwierf op de verkoop van machinaal want uit de rond 1882 door K.G. von Zeppelin gestichte Apeldoornse Nettenfabriek, nam hij een zekere monopolypositie in. Zo kon het gebeuren dat hij de aan hem gebonden vissers een hoger bedrag voor netwerk in rekening bracht dan waarvoor andere leveranciers het aanboden. En dat terwijl deze laatsten het ook weer bij Jan Pen moesten bestellen! Dorleijn 5-188; via reizigers zat ook Jan Pen uit De Lemmer te wroeten om klandizie (in Enkhuizen), Dorleijn-1, 67; komt niet voor in RAF-Handelsreg. (sic); Tel 6 Pen, Fa. J., Handel in netten, Kruideniersw. en brandstoffen, Tel.Gids 1915, Lemmer}

Reumer, Kampen: {Welkom aan boord van paling- en vishandel rederij Reumer, uw specialist voor paling en andere vis. Sinds 1870, visser Sybren Reumer was opkoper van paling, kocht in 1914 aak bij Van Goor in Kampen en liet grote bun aanbrengen, Huitema, Lemsteraken, 254; Gebr. Reumer, Kampen, Detailhandel in vis, schaal- en weekdieren, vishandel en, later, rokerij, 1921-1929, RAO-Handelsreg., inv. 0038, doss. 01041; J. Reumer uit Kampen behoorde in de dertiger jaren tot de kleinere kopers op de visafslag van Urk, De Vries, Gemeentelijke Visafslag Urk 1905-1980, 63; ook vissers met de naam Reumer: Visserijreg. Vlaard.: 1914-1932 Gerrit Jan Reumer, Noortweg 51 Bruneppe, v/a '23 Spoorkade 15 Kampen, open punter K.P.97, visscherij in de Zuiderzee met de >peur; Willem Reumer, IJsselkade, 1918?-1930 K.P.10 met wonderkuil; Frederik Reumer 1915-1932 Open Roei-/Zeilb K.P.102, visscherij in de Zuiderzee met de >peur; Reinier Reumer, Prinsestraat 15 1916-1922 open zeilb. K.P.114 met botnetten; Johan Reumer, Schapensteeg 5 Hg Zb 1911-1932 K.P.40, met schakelnetten in '22}

Rook, fa. Poppe de, Lemmer: [Per Poppe de Rook, Kasboek 1913, 14 mrt fl. 46,25, privé: fl. 4,90]{Poppe de Rook 1845-1913, overlijdensannonce

Visscherijcourant, 9-2-1913; eigenaar vishandel,- rokerij en financier, socialist, in 1889 veroverde Poppe de Rook in de Friese gemeente Lemsterland een raadszetel. Hij was hiermee het eerste sociaal-democratische raadslid in ons land. Of was deze vishandelaar, zoals zijn tegenstanders beweerden, een salonsocialist die slechts uit was op eigenbelang? [PvdA] Locaal Bestuur, Feb. 2000: de rode Poppe de Rook; Post, Lemmer toen en nu, 67; de vissers waren volstrekt afhankelijk van het krediet dat de kapitaalkrachtige visverwerkers De Jager, De Rook en Sterk en de nettenhandelaar J. Pen, aan hen verstrekten voor de bouw of reparatie van hun schuit. De visser moest zijn vangsten aan de kredietverschaffer verkopen. Een deel van de prijs werd afgetrokken en op de aflossing in mindering gebracht. Liepen de schulden niet snel genoeg terug, dan werd er hard ingegrepen. De kredietverlening ging gepaard met gedwongen inkoop, bijvoorbeeld van netten. Visroker De Rook verdedigde dat systeem: er zijn visschers die van ons de netten hebben, die met ons tuig visschen en dan koopen wij hun haring. 't Zou ook wat moois zijn dat wij de lui netten verschaffen en dat een ander de visch kreeg, Dorleijn-5, 188, 195, 202; Visserijreg. Vlaard.: eigenaar LE 19 (1911-1919, "Judith!"); na 1913 was zoon Laurens? eigenaar van de rokerij, >artikel-mijn vriend Laurens de Rook [>zoon?] gaf met zijn dirigeerstok niet alleen leiding aan het grote koor Excelsior, maar ook aan het roomse en het protestants-christelijke koor. Dan is het doodstil in de menigte aan beide zijden van het brede Dok, F. Schurer, De beslagen spiegel, 55, 73; Judith: Mijn vader (visverwerker P. de Rook} stuurde de kistjes met bokkings met die tram naar alle viswinkels onderweg. Die tram was zo belangrijk voor hem. Als de tram om drie uur ging maar de bokkings waren nog niet klaar, dan belde hij op: "Wacht met de tram nog even." Douwe: Ze hadden een speciaal kruiwagentje. Die kwam van de zaak af, ging over de sluis, dat ging net. Zo sneden ze de weg af naar het tramstation. Die stond hier achter de sluis. Met de tram ging de vis dan helemaal naar Groningen en zo zijn mijn vader en mijn moeder ook getrouwd. Mijn grootvader van moederskant was kapitein op een driemaster. Kapitein Waterborg. Die driemaster is vergaan. En de verzekering keerde niet uit. Want de kleine lettertjes zeiden: "Als je krijgt aan boord hebt, {Douwe: ja, silisalpeter),- ...Hij voer op Engeland en op Rusland en Noorwegen, maar toen was-ie alles kwijt en is hij met zijn vrouw in Groningen een winkeltje begonnen omdat ze geen geld meer hadden.

Ze verkochten er bokkems. Daar heeft mijn vader hun dochter ontmoet; Tel. 3 Rook, P. de, Vischh. en bokkingrookerij, Emmakade, TelGids 1915, Lemmer; Dorleijn 5-232, Salverda, Lemmerb., 29; niet in RAF-handelsreg.!}

Schaap, H., Huizen: {oorspronkelijk scheepsbouwer, in 1868, 14 jaar na opening van de haven van Huizen nam Jacob Schaap de werf over die in 1859 gesticht was. Later: gebr. Schaap. Maar het bedrijf van de Gebr. Schaap, 'de Potloodjes', hield zich met allerlei nevenactiviteiten bezig . Ze waren tevens ansjoviszouter, roker, mandenmaker en sloopsmid. Toen in 1918 de crisis in de visserij toesloeg, was de werf een van de eerste onderdelen die afgestoten werd , Dorleijn vG&StW 3-49/50 [+ ill: annonce Visscherijcourant 27-3-1915], 123ev; Visserijreg. Vlaard: H. Schaap was directeur van de N.V. "De Eendracht", viscoöperatie die in 1916-1932 de H.Z. 11, halfged kielv. z.n., bezat; ook Harmen Schaap Hzn. 1911-1932: botter H.Z.34 z.n. "Zz"; Telefoongids 1915; Er viste in 1907 1 Harmen Schaap Gzn met de HZ 167, }

Scheffer, Wiebren, Lemmer: Wiebren Scheffer (Jumper), 3.-, folio 255 (1926) [Scheffer Schans fl. 170,41, Kasboek 1925, 29 mei]{Wybrand Scheffer, geboren 27 april 1873, zoon van Wiebe Scheffer en Aagje Ras, Geboortereg. Lemsterland 1873, akte nr. 52; Wed. W. Scheffer en Zn, Lemmer, Vischrookerij, groothandel in verscheen gerookte visch, kleinhandel in visch, aardappelen, groenten, fruit en conserven, (Wiebren), (zoon is Simon), Schans 68, 1891-1968, RAF-Handelsreg., 8468; Visserijreg. Vlaard: Siemen Scheffer LE 91, 1927; Er was in 1902 in Bunschoten een botter te koop. Daar voer Wybrand Scheffer op, die was als jonge kerel naar Bunschoten verdaagd en daar getrouwd; liep in de Bunschoter dracht, Willem Toering in Dorleijn-5, 178; W. Scheffer werd met de ijzeren aak Zuiderzee (L.E.44) 3e in de "18 zeemijlen"-kategorie (houten en) ijzeren vissersvaartuigen op het Buitenij in 1903, en 4e in 1904, , Huitema, Lemsteraken, 268; werd in 1912 en 1915 tot bestuurslid gekozen van de Lemster Visschersvereniging en vertegenwoordigde van 1911-1918 samen met H. Zandstra Lemmer in de Zuiderzeevereniging; Wybren Scheffer schreef in 1911 in de Nieuwe Friesche Courant: Een groot gedeelte der Lemster visschers is financieel afhankelijk, en zodoende verplicht hunnen vangsten aan de Lemster rookers af te geven. De enkelen die financieel onafhankelijk zijn, kunnen alleen toch niets doen en zijn genoodzaakt, veelal mopperend en tegen

hun wil, in hetzelfde schuitje mede te varen. De afslag kwam pas in 1916 tot stand. De vissers wilden Andries Scheffer als directeur maar omdat hij naar de zin van burgemeester en raad te links was, kreeg Jelle Kalsbeek de baan, Dorleijn-5, 202-105; Tel 14 Vries, M. de, Aannemer (fa. de Vries en Scheffer, vischhandel), TelGids 1915, Lemmer; er was in 1910 ook een winkel met oliegoed, kruidenierswaren, scheepsbesluit etc. v/d Wed. Scheffer, +Wiebe, er is ook een vrachtschipper of -kapitein W. Scheffer die o.a. Korthals' Catalonische kurken van Amsterdam naar Lemmer vervoert, Inkoop 1898, Korthals 1 nov; vader van Age Scheffer, (RAF-Geboortereg., Lemsterland 1900, Age Scheffer, geboren 14 augustus 1900, akte nr. 120 Zoon van Wybrand Scheffer en Aaltje de Vries), de schrijver van de romantische verzetsroman, Nachtboot naar Lemmer.

Sterk, Joh., Lemmer: [Kasboek 1913, 7 juni]{Het bedrijf werd omstr 1883 ...gesticht door Johannes Gerardus Sterk. Rond 1918 omvatte het een winkel-kantoorpand..., rokerij en zouterij aan de Emmakade... en nog een pakhuis met zouterij aan de Langestreek. Tevens leverde hij allerlei visserijbenodigdheden; de vissers waren volstrekt afhankelijk van het krediet dat de kapitaalkrachtige visverwerkers De Jager, De Rook en Sterk en de nettenhandelaar J. Pen aan hen verstrekten voor de bouw of reparatie van hun schuit. De visser moest zijn vangsten aan de kredietverschaffer verkopen. Een deel van de prijs werd afgetrokken en op de aflossing in mindering gebracht. Liepen de schulden niet snel genoeg terug, dan werd er hard ingegrepen. De kredietverlening ging gepaard met gedwongen inkoop, bijvoorbeeld van netten, Dorleijn 5-188, 232ev; eigenaar LE 44 1918-1922, in Hindelopen gekocht, Visserijreg. Vlaard., 44; thans een van de grootste visverwerkers van Nederland, Salverda, Lemmerboot, 29, Post, Lemmer toen en nu, 67; Fa. Johs. Sterk, Lemmer, Vischhandel, vischrookerij, tevens winkel (Johannes Gerardus en 5 broers), vanaf 1920, RAF-Handelsreg., inv. 3527; tevens Wederverkooper van de ansjovisnetten van B.J. van Gelder, Van Eeghenstraat 25, Amsterdam, Visscherij Courant, voorjaar 1913; Tel. 4 Sterk, J., Vischh., bokkingrookerij, en nettenh., Tel.Gids 1915, Lemmer}

Visser, W.A. & Zn, ("Harmonie" en "Visscherij"), Heeg: [ook in Deb'28ev]{de firma WA Visser Zonen, palinghandelaren te Heeg, collectie Scheepvaartmuseum Sneek; W. & A. Visser en Zonen, Heeg, palingvishandel, etc., 1920-1943, RAF-

Handelsreg., inv. 2545; De palingschepen van W.A. Visser in Heeg hadden allemaal jufferblokken voor in de steven, daar ging de voorstag doorheen. Daar stond veel kracht op, daarom waren die jufferblokken helemaal van pokhout}

Zeilmakers:

Boer, Fa. Jan de, zeilmaker, Sneek: {Fa. Jan de Boer, 'zeilmakerij en koopman', 1921- , RAF-Handelsreg., inv. 2654}

Brug, Herre [van], Heeg: Herre van Brug had een zeilmakerij in Heeg had op 't Eilan. Herre van Brug, oud 24 jaren, zeilmaker, geboren en wonende te Heeg, huwde op 5-8-1922 Hiltje de Boer, dochter van winkelier uit Gaastmeer,- zijn vader was Herre van Brug, geb. 1881, zeilmakersknecht, zoon van Gurbe Herres van Brug, olieslagersknecht, RAF-Huwelijksreg., Wymbritseradeel 1922, akte no. 80, resp. 1883, akte no. 72;

Een >?broer van Herre was Gurbe (geb. 1888) die 27 jaar als knecht in de mastmakerij van de fa. de Vries gewerkt heeft, van 1900-1911 in Heeg en daarna in Lemmer, waar hij bij de fa. Van der Neut zijn 50-jarig jubileum vierde}

1960: Gurbe van Brug, Lemmer, zestig jaar blokmaker Oud en verdwijnend beroep, dat door slechts weinigen meer wordt beoefend

In het bepaald niet kleine gezin van zeilmaker Herre van Brug in Heeg was het in de tweede helft van de vorige eeuw beslist geen weelde. Daarom was het een hele uitkomst, dat Gurbe twaalf jaar oud was geworden, van school kon en dus kon gaan verdienen. De beroepskeuze was voor de jonge Gurbe geen probleem. Hij wilde graag schipper worden en die wens ging onmiddellijk in vervulling, want een voor de wal liggende turfschipper vroeg vader Herre of een van diens jongens ook bij hem aan boord kon komen. De zaak was in een oogwenk beklonken en zo stapte Gurbe heel welgemoed de loopplank over.

Toen de schipper het dorp weer zou verlaten, werd het loon van Gurbe vastgesteld op f 1.80 per week boven de kost. „En hwat dogge jimme sneins”, vroeg vader Herre. „As wy dan in moaije hael dwaen kinne, farre wy”. antwoordde de schipper en daarmee was Gurbe weer schippersknecht af, want vader was een principieel man. Zo verhuisde Gurbe na een paar weken knecht op een stilliggend schip te zijn geweest

weer naar de vaste wal. Voor zeventig cent per week en. zonder kost werd hij knecht bij de firma wed. Sj. de Vries en Zn., die scheepsbenodigdheden maakte.

Gurbe van Brug leerde o. a. het maken van blokken en hū maakt nog altijd scheepskatrollen. Langer dan 25 uur per week mag hū niet meer werken, wanneer hū tenminste niet zijn sociale verworvenheden in gevaar wil brengen, want Gurbe van Brug wordt op 17 april 72 jaar. Hū is in Friesland thans een van de zeer weinige mensen, die het maken van blokken in de perfectie beheersen.

Veel houten katrollen vraagt de scheepvaart niet meer, maar de n. v. Van der Neut in Lemmer zou Gurbe van Brug nog niet graag willen missen. Er is in dat bedrijf wel een jongeman, die de taak van de oude vakman kan overnemen, maar er gaat nog niets boven de in het werk vergrijsde zelf.

Van het bedrijf in Heeg, dat een filiaal was, ging Van Brug in 1910 over naar Lemmer. Hij deed alle voorkomende werkzaamheden, maar twee jaar later zou hij niet anders meer maken dan blokken. Dat is ook zo gebleven, toen het bedrijf in 1928 overging naar de firma Van der Neut. Al die jaren heeft Van Brug op zijn vaste plaatsje met zijn haal- of snijmes blokken gemaakt.

Het werk is hetzelfde gebleven, maar de omstandigheden zijn heel sterk veranderd. Als jongetje van twaalf jaar moest hij van 's morgens zes tot 's avonds zeven uur werken. Toen hij vier jaar later wat meer wilde verdienen, had de baas daar geen bezwaar tegen, maar dan moest hij een uur eerder beginnen en ook een uur later ophouden en daar had Gurbe weer geen bezwaar tegen.

De veranderingen in de schipperij hebben echter de grootste invloed op dit oude beroep uitgeoefend. Toen het nog houten schepen waren wat de klok sloeg en de zeilvaart overheerste, maakte Van Brug een duizend grote blokken per jaar. Tegenwoordig heeft hij het al erg druk, wanneer er in een jaar een dikke vijftig moeten worden gemaakt. Overigens is hij met enkel blokken voor vissersT en vrachtscheepjes niet besteld, want voor de zeilsport worden kleine blokjes gemaakt. Dat is voor Van Brug een betrekkelijk jong artikel, want pas in de dertiger jaren is men zich daar wat in het groot op gaan toeleppen. De grootste drukte is wat dat betreft ook al weer achter de rug, maar het vorig jaar heeft Van Brug met zijn oude,

maar erg zekere handen toch nog een 650 van die katrolletjes — met plezier! — voor plezierscheepjes gemaakt.

(Dam, Willem, Lemmer): {zeilmaker bij M.F. de Vries, Post, Lemmer toen en nu, 64 foto}{niet in RAF-Handelsreg.}

Duinker, K., Oudeschild, zeilmaker: {K.Jb Duinker, eigenaar blazer TX 88 en K. Pz. Duinker van TX 23, en nog 3 andere Duinkers waren vissers, Overzicht der Texelsche Visserschvloot in 1898, in bezit van Jaap Bakker, medewerker Maritiem en Juttersmuseum, Oudeschild, Texel.

Frankfort [=Frankfurt], Jacob [doorgestreept], Enkhuizen: {zeilmakerij, Dorleijn 1-66}

Groot, M. de, Stavoren: [tevens filiaal Wed. S.J. de Vries, zie Corresp. 1929: zeilmaker, visscherij- en scheepsbehoeften] {M. de GROOT is een familiebedrijf dat in 1904 is opgericht door Meindert de Groot (1879-1970). Het bedrijf werd gestart als zeilmakerij, anno 2002 is Firma M. de Groot actief als scheepstuigerij en oliehandel. Vincent Hart; tevens Wederverkooper van de ansjovisnetten van B.J. van Gelder, Van Eeghenstraat 25, Amsterdam, Visscherij Courant, voorjaar 1913; niet in RAF-Handelsreg.

Hooiveld & Zn, D., Enkhuizen: D. Hooiveld en Zn, Enkhuizen. {Het beste adres voor FRANSCH E ANSJOVISNETTEN en voor ZEILEN is en blijft firma D. HOOIVELD EN ZOON, zeilmakers, ENKHUIZEN, Visscherijcourant 18 april 1914; Hooijeveld {sic} was wel dé zeilmaker hier. Je hoefde 't hem niet te zeggen als een nieuw zeil niet zo goed stond. Hij scharrelde veel op de haven rond en dan zag-ie zelf wel hoe 't stond en wat er eventueel aan mankeerde... Hij liep nogal hoog op met produkten van vaderlandse bodem, zoals van de Apeldoornsche Nettenfabriek. Daardoor raakte hij er met netten een beetje uit want die waren niet zo goed, Dorleijn-I, 66; Tel.Gids 1915, Enkhuizen nr. 62: Hooiveld & Zn., Zeilmakerij en handel in visscherijart.; D. Hooiveld, Zeilmakerij en vissersbenodigdheden.

Zeilmakerij Hooiveld & Zn in Enkhuizen. Na 1944 is de zeilmakerij verkocht aan de Stichting Vrienden van het Zuiderzeemuseum.

Kalsbeek, R. van, Broekerhaven: {R. van Kalsbeek, Wederverkooper van de ansjovisnetten van B.J. van Gelder, Van Eeghenstraat 25, Amsterdam, De prijzen zijn NIET verhoogd. Denkt erom vraagt

enkel deze netten, het is UW BELANG, (Dorleijn 1-102); 'Heel veel Markers lieten in Broeckerhaven hun tuig bij Van Kalsbeek maken. Een keer ben ik met de ooms meegeweest een nieuw tuig halen. Ik weet nog heel goed dat die oude zeilmaker astma had, ik dacht dat hij zou stikken,' Visser Peereboom in Dorleijn 2-289;>Visscherij Courant, voorjaar 1913; niet in Visserijreg. Vlaard.}

Max, Spaarndam:

Poort, v/d, Rotterdam: {Tel.gids 1915: Rotterdam nr. 8003 Poort, Fa. D. v.d., Zeilmakerij, Calandstr. 6a}

Schuil [F. en L. Veld(t)man], Harlingen: [*Schuil touw en lier Veldman 58.40+72. -: 130.40, Kasboek 1926, 10 mei; zonder rekeningen: Schuil Harlingen 45, 18cr Kasboek 1925, 16 dec.; Verkoopboek 1927, "Voorradige Goederen...", "Verkoop -31 Dec: zonder twijfel was Schuil de filiaalhouder van Wed. S.J. de Vries in Harlingen,]{fa. F. Schuil, Harlingen, Handel in Scheepsvictualiën, Zeilmakerij, (Fetze), 1921-1973 (1935 faillissement), RAF-Handelsreg., inv. 10024; de eigenaar was Fetze Schuil, geb. 16 aug. 1850 (zoon van Hotze Schuil en Neeltje Brink), huwde op 4 juli 1878, Antje Lycklama overleden op 3 jan. 1906, alles te Harlingen, RAF-geboortereg. regio 10, blad nr. 100, huwelijksreg., idem,akte 59, overlijdensreg. id., akte 2; de naam Veldman (een vertegenwoordiger van Schuil?) Onder de naam Schuil waren ook een aardappelhandel en een timmermans- en meubelmakersbedrijf in Harlingen, idem, inv. resp. 2631 en 15491}*

Vries, De [zeilmaker], Bolsward: {niet in RAF-Handelsreg., wel een Tjipke de Vries, Bolsward, Handel in granen en veevoeder, 1922-1944, inv. 5725}

Vries, M{arten} F{olkerts} de, Lemmer: {Marten F{olkerts} de Vries (geb. 1876) maakte en repareerde vrijwel alle tuigen voor de Lemster [vissers-] vloot, maar was toch grotendeels afhankelijk van opdrachten uit de binnenvaart, aanvankelijk ook uit de zeevaart... Hij schreef in 1927 aan de Rijksdienst dat ook zijn grootvader en vader er steeds al hun brood in hadden verdiend... En zijn zoon Bouwe (geb. 1916) volgde hem op... De zeilmakerij was gevestigd aan de Polderdijk, de taanderij met schuur aan de Vissersburen, Dorleijn, Van Gaand & Staand Want 5-225,met foto; naast ons was een zeilmakerij, die [voor ons] alle zeilen maakte ook als mijn vader een heel bestek - zoals hij dat noemde - uit moest rekenen. Dat zeilmaken ging toen

allemaal met de hand. Ze zaten op een lange bank, in witte pakken, met opzij een koehoorn met consistentvet waar aldoor de naald in gestoken werd, Rinsje van Ommen de Vries of Siebold de Vries in Van der Horst, Mast- en blokmakerij Wed. S.J. de Vries, 26; Marten de Vries ging ervan uit dat zijn bedrijf door de afsluiting gedoemd was te verdwijnen. Daar hij zich bezighield met politiek en geruime tijd wethouder was, solliciteerde hij naar burgemeestersposten in de provincie. Overigens zonder succes. Hij bleef zeilmaker, Dorleijn, Van Gaand & Staand Want, 5-225 een van de werknemers was Willem Dam; op de jongelingsvereniging spraken wij elkaar aan met 'vriend': 'vriend De Vries', 'vriend van Putten'; de antirevolutionaire wethouder Metten Folkerts de Vries had ca. 1920 zitting in het bestuur van de Christelijke School in Lemmer, steunde Schurers ontslag en was aanwezig bij de beroepszaak in Utrecht: de enige die er iets boven uitstak was M.F. de Vries, zeilmaker en wethouder; al volgde hij dezelfde spelregels, hij wist die met meer vakmanschap toe te passen, Schurer, De beslagen Spiegel, 48; 63, 58, 79-80; Veiling en finale toewijzing Betreft de verkoop van onroerende goederen te Lemmer - Johannes Sjoers, zeilmaker te Lemmer als verkoper Betreft de koop van een zeilmakerij etc te Lemmer, koopsom fl. 1291 - Hendrik Luiking, opzichter te Lemmer als koper Betreft de koop van een taanderij en weiland en een huis etc te Lemmer, koopsom fl. 1333 - Pieter Martens de Vries, timmerman te Lemmer als koper 1872 Lemmer, notaris F. Schaafsma Lemmer Inv. nr. 097062 repertoire nrs. 149 en 153 d.d. 16 september 1871; Testament - Marten Pieters de Vries, zeilmaker te Lemmer, RAF-Notarieel Archief, Inv. nr. 097063 repertoire nr. 152 notaris F. Schaafsma, d.d. 16 september 1872; niet in RAF-Handelsreg., Tel. 20 Vries, M.F. de, Zeilmakerij, TelGids 1915, Lemmer}[Een nieuw zeil geleverd, Amerikaansch Zeildoek no. 3, groot 240 el ad 1 gulden deel 1: 240.- Een dito stagfok, groot 98 el, 98.00 [...], Twee vlaggen en standaardvlag 25.00, F. de Vries, Touwwerk en Teer, Zeilmaker en Taander, Inkoop 1899, mei; Tuigage D.de Jong 350.00, Tuigage Witteveen 425.00, voor kluifok, Carldoek meer 6.00, kleedjes [...] 7.50: 788.50, M.F. de Vries, Touwwerk en Teer, Zeilmaker en Taander, Inkoop 1906, voldaan 10 sept; Kasboek 1914, 30 apr; Cred.'24-28, Kasboek 1926, 20 aug

Wagenaar & Zn, J., Wartena: J. Wagenaar, Wartena, Zeilmakerij, taanderij, (Jan Jelles), 1895-1926}

Wortelboer, H & Co., Alkmaar: [koopt veel blokken o.a.:] Kruisblok 30 cM schijf 5/8 4½ uur v B[rug, +] Kruisblok [idem] 5/8 patentb[lok]: 35.00, folio 466 (1927) {Zeilmaker en winkelier Wortelboer heeft Friese connecties: hij is gehuwd met Anna Veringa uit Bolsward, niet in TelGids 1915; er staan wel scheepsbouwers Wortelboer te Delfzijl en Hindeloopen in} 8531 EG Lemmer

[?Zeilinga, F., Amsterdam]: [Deb Asd '28-'30: PH-kade 120, veel vlagg(enmast)en]{In Voorraad: Eene groote partij oude Zeilen, in alle grootte en kwaliteit, uitmuntend geschikt voor Brandzeilen, Molenzeilen, Dorschkleeden, enz. Adres F. Zeilinga, Geldersche Kade, No. 444, Amsterdam, Weekblad Haarlemmermeer, april 1870,>boekje Gelderschekade} Zeilinga op het Spui, was verwant met Andries de Jong. Later gingen ze op de zeilkleding toer.}

Overige scheepsverzorgers:

N.V. Hera, Amsterdam: [Verk.b. 1927, 128 e.a: leverancier van seinvlaggen]{tel.nr.: 22:"Hera", Industr. Mij., W. Polderman Jr., w. i.; Techn. Bur. en fabr., Pr. Hendrikstr. 15 - 19, IJmuiden, Tel.Gids 1915}

Kemper[s] Schippersblad, [Amsterdam]: Protestants-Christelijk Schippersblad: orgaan van den nederlandschen protestantsch-christelijken schippersbond, 1921-1926! >Persmuseum Cruquiusweg 31 1019 AT Amsterdam

Mastenfonds Volendam: 1926

Schaap, H., Huizen: {oorspronkelijk scheepsbouwer, in 1868, 14 jaar na opening van de haven van Huizen nam Jacob Schaap de werf over die in 1859 gesticht was. Later: gebr. Schaap. Maar het bedrijf van de Gebr. Schaap, 'de Potloodjes', hield zich met allerlei nevenactiviteiten bezig . Ze waren tevens ansjoviszouter, roker, mandenmaker en sloopsmid. Toen in 1918 de crisis in de visserij toesloeg, was de werf een van de eerste onderdelen die afgestoten werd , Dorleijn vG&StW 3-49/50 [+ ill: annonce Visscherijcourant 27-3-1915], 123ev; Visserijreg. Vlaard: H. Schaap was directeur van de N.V. "De Eendracht", viscoöperatie die in 1916-1932 de H.Z. 11, halfged kielv. z.n., bezat; ook Harmen Schaap Hzn. 1911-1932: botter H.Z.34 z.n. "Zz";

Telefoongids 1915; Er viste in 1907 1 Harmen Schaap Gzn met de HZ 167, }

Scheffer, Wiebren, Lemmer: [Scheffer Schans Lemmer]{Wed. W. Scheffer en Zn, Lemmer, Vischrookerij, groothandel in versche en gerookte visch, kleinhandel in visch, aardappelen, groenten, fruit en conserven, (Wiebren), (zoon is Simon), Schans 68, 1891-1968, RAF-Handelsreg., 8468; Visserijreg. Vlaard: Siemen Scheffer LE 91, 1927; Er was in 1902 in Bunschoten een botter te koop. Daar voer Wybrand Scheffer op, die was als jonge kerel naar Bunschoten verdaagd en daar getrouwd; liep in de Bunschoter dracht, Willem Toering in Dorleijn-5, 178; W. Scheffer werd met de ijzeren aak Zuiderzee (L.E.44) 3e in de "18 zeemijlen"-kategorie (houten en) ijzeren vissersvaartuigen op het Buitenij in 1903, en 4e in 1904, , Huitema, Lemsteraken, 268; werd in 1912 en 1915 tot bestuurslid gekozen van de Lemster Visschersvereeniging en vertegenwoordigde van 1911-1918 samen met H. Zandstra Lemmer in de Zuiderzeevissersraad; Wybren Scheffer schreef in 1911 in de Nieuwe Friesche Courant: Een groot gedeelte der Lemster visschers zijn financieel afhankelijk, en zodoende verplicht hunnen vangsten aan de Lemster rookers af te geven. De enkelen die financieel onafhankelijk zijn, kunnen alleen toch niets doen en zijn genoodzaakt, veelal mopperend en tegen hun wil, in hetzelfde schuitje mede te varen. De afslag kwam pas in 1916 tot stand. De vissers wilden Andries Scheffer als directeur maar omdat hij naar de zin van burgemeester en raad te links was, kreeg Jelle Kalsbeek de baan, Dorleijn-5, 202-105; Tel 14 Vries, M. de, Aannemer (fa. de Vries en Scheffer , vischhandel), TelGids 1915, Lemmer; er was in 1910 ook een winkel met oliegoed, kruidenierswaren, scheepsbeschuit etc. v/d Wed. Scheffer,+Wiebe [er is ook een vrachtschipper of -kapitein W. Scheffer die o.a. Korthals' Catalonische kurken van Amsterdam naar Lemmer vervoer, Inkoop 1898, Korthals 1 nov]

De kleine bronzen medaille van de Z.H.M.R.S. uitgereikt aan Wiebren Scheffer, visscherman van de Lemmer, inzake de redding der equipage van het ss "LEEUWARDEN II", Kapitein Doornspleet, in de nacht van 11 op 12 maart 1906, niet ver uit de kust van de Lemmer tijdens zwaar weer gezonken. De vier opvarenden, die zich aan de mast hadden vastgeklemd, zijn hedenmorgen 7 uur door vissers van hier (Lemmer) met levensgevaar gered.

Stouwe, Van der {Zwartsluis}: [Telefoon v/d Stouwe 0.50, Kasboek 1925, 30 jun]{Van der Stouwe maakte >?stootzakken gevuld met oud touw en riet, ging later samen met Beld, Museum Schoonewelle, Zwartsluis, J. van der Stouwe, Zwartsluis, Groothandel in hooi, handel en fabriek in matten, 1921-1929, RAO-Handelsreg. Zwolle, inv. 0226-doss. 07571; Beld en van der Stouwe uit Zwartsluis was een grote reddingsmaterialen fabrikant, later overgenomen door Besto.}

Wortelboer, H & Co., Alkmaar: Kruisblok 30 cM schijf 5/8 4½ uur v B[rug, +] Kruisblok [idem] 5/8 patentb[lok]: 35.00, folio 466 (1927) {GAA? juffeniet in TelGids 1915; er staan wel scheepsbouwers Wortelboer te Delfzijn en Hindeloopen in} 8531 EG Lemmer.

Roos, Douwe de, Lemmer: Douwe de Roos, Bikhamer, "verrekend met loon", folio 544 (1926); Goederen Douwe en Kees 30.=, Kasboek 1926 1 feb [D. de Roos werkte in 1920-apr 1926 in mastmakerij: Lonen Lemmer 1920-1926]{niet in RAF-Handelsreg.}

Mast- en blokmakers:

Gurp, W.M. van, Rotterdam

Roos, Th de, Lemmer

Vries, J[entje] S[iebold]. de, Holthenau

Werf, Lolke v/d, Sneek

Wiersma, G., Joure

Wouters, D., Bolsward